

צוואת הריב"ש

ה

יא.

ובכל דבר שיעשה יחשוב בזה שהוא עושה נחת רוח לבוראו ית', ולא לצורך עצמו אפילו מעט. אפילו אם עשה שיהיה לו תענוג בעבודתו זהו לצורך עצמו*.

יב.

ואל יאמר בלבו שהוא גדול מחבירו, שהוא עובד בדביקות [יותר]. שהוא כשאר הנבראים שנבראו לצורך עבודתו ית', והשי"ת [לא] נתן לחבירו שכל כמו שנתן לו שכל. וכמה הוא חשוב יותר מהתולעת, שהתולעת עובד להבורא יתברך בכל שכלו וכחו. והאדם ג"כ רמה ותולעה, כמ"ש ואנכי תולעת ולא איש, ואם לא נתן לו השי"ת שכל לא היה יכול לעבדו רק כמו תולעת, וא"כ אפילו מתולעת אינו חשוב במעלה כ"ש מבני אדם**.

ויחשוב שהוא [תולעת] ושאר בריות קטנות הם חשובים כמו חברים בעולם, שכולם נבראים ואין להם יכולת רק מה שנתן להם הבורא יתברך, ודבר זה יהיה תמיד במחשבתו:

מקבילות ומראה מקומות

יא.

הנה"י. אוה"א ק. ב. לק"א כט, ב.

יב.

הנה"י. אוה"א ק. ב. לק"א כט, ב.
ואנכי תולעת גו' — תהלים כב, ז.

שינויי נוסחאות

(* נ"א: ובכל דבר שיעשה יחשוב שעושה נחת רוח בזה להשכינה. ולא יחשוב במחשבתו אפילו מעט לצורך הנאתו כי הבל וריק, ולמה יעשה להנאתו. וגם אם עושה כמה דברים והכנות כדי שיוכל לעבוד בדביקות ויהיה לו תענוג בעבודה זו, גם זה עובד לצורך עצמו. רק עיקר שתהיה כל עבודתו לצורך השכינה, אפילו מעט לא יהיה לצורך עצמו.
(**) [בלק"א בשינויים קלים].

צוואת הריב"ש

יט

וּבְכִי יִהְיֶה מִנְהַגוֹ בְּיָמֵי תַעֲנִית, יִישֶׁן בְּתַחֲלִילָה בְּג' יָמִים [נ"א לילות] רִאשׁוֹנִים כְּדֵי שִׁיתַּחֲזֶקוּ הַמוֹחִין, אֲבָל לֹא הֶרְבָּה מְאוֹד.

יֵשֵׁב פֶּעַם בְּמִקּוֹם זֶה וּפְעַם בְּמִקּוֹם זֶה, וְיִלְךְ מֵעַט, וְאִח"כ יֵשֵׁב [נ"א יִסַּב] מֵעַט, כְּדֵי לִבְטֹל [נ"א לַהֲקַל] צַעְרוֹ.

וְיִלְמֹד בְּמַחֲשָׁבָה לְבַד, כְּלִי דִיבּוֹר, כְּדֵי לַהֲקַל צַעְרוֹ מֵעֲלִיו.

פְּעֻמִּים יֵשׁ יִבְשׁוֹת בְּפִיו וּמֵר מְאוֹד, וְיִרְאֶה לוֹ הַיֵּצֵר שְׂכּוֹאֵב לוֹ הָרֹאשׁ וְלֹא יוּכַל לְסַבּוֹל, וְכַשִּׁיבְטַח בְּחֶסֶד הַבּוֹרֵא יִתְחַזֵּק כְּחוֹ וְלֹא יִכְאוֹב לוֹ כֻּלָּל.

וְיִבְוִין לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבוֹרֵא יִתְבַּרַךְ בְּתַעֲנִיתוֹ, וְכֵדֵי לַהֲקַל צַעַר מִהַשְׂכִּינָה הוּא מְקַבֵּל עָלָיו צַעַר, וְיַעֲבֹד בְּשִׂמְחָה, וְיִחְשׁוֹב [נ"א וְיִכּוִין] שֶׁהַשְׂכִּינָה תִסְעַדּוֹ כְּמוֹ שֶׁהִיא סוֹעֵדֶת שְׂאֵר חוֹלִים [כַּמ"ש חו"ל מִנֵּין שֶׁהַשְׂכִּינָה סוֹעֵדֶת אֶת הַחוֹלָה וְכו'. וּמֵיִתֵּד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מִמוֹחַ לֵב וּמִלֵּב לְכַבֵּד], וְיַעֲזוֹר לוֹ הַשִּׁי"ת:

י מד.

לְפַעֲמִים מִטְעָה הַיֵּצֵה"ר לְאָדָם וְאוֹמֵר לוֹ שֶׁעֲבַר עֲבִירָה גְדוֹלָה אַע"פ שְׂאִינוֹ אֵלָּא חוֹמְרָא בְּעֵלְמָא, אוֹ שְׂאִינָה עֲבִירָה כֻּלָּל, וְכוּנְתוֹ שִׁיֵּהָ אָדָם בְּעַצְבוֹת מִכָּה זֶה, וְיִבְטֹל בְּעַצְבוֹתוֹ מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא ית'.

וְצַרִּיךְ הָאָדָם לְהַבִּין הַרְמָאוֹת הַזֶּה, וְיֹאמֵר לְהַיֵּצֵר [הַרַע] אֵינִי מִשְׁגִּיחַ עַל הַחוֹמְרָא שְׂאִתָּה אוֹמֵר [לי], שְׂכוּנְתְךָ לְבַטְלָנִי מֵעֲבוֹדַתוֹ יתב', וְשִׁקֵּר אִתָּה דוֹכֵר. וְגַם אִם הוּא כְּאִמַּת קִצַּת חֲטָא, יוֹתֵר יִהְיֶה נַחַת רוּחַ לְבוֹרֵאֵי שְׂלֵא אִשְׁגִּיחַ עַל הַחוֹמְרָא שְׂאִתָּה אוֹמֵר לִי לְגִרוֹם לִי עַצְבוֹת בְּעֲבוֹדַתוֹ, אֲדַרְבָּא, אַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה, כִּי זֶהוּ כֻּלָּל [גְּדוֹל] כִּי אֵין כּוּנְתִי בְּעֲבוֹדָה לְצוֹרֵךְ עֲצֻמִי, רַק לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ, וְא"כ אֵף שְׂלֵא אִשְׁגִּיחַ עַל הַחוֹמְרָא שְׂאִתָּה אוֹמֵר לֹא יִקְפִיד הַבּוֹרֵא עָלַי, כִּי כֹל עִיקַר שְׂאִינִי מִשְׁגִּיחַ

מקבילות ומראה מקומות

כַּמ"ש חז"ל כו' — שבת יב, ב.

מד.

לְקו"י ס"י כג. אוה"א קג, ב.

צוואת הריב"ש

ב

הוא מחמת שלא אבטל מעבודתו ית', ואיך אבטל מעבודתו אפילו רגע אחד.

וזקן כלל גדול בעבודת הבורא ית' שיוהר מעצבות כל מה שיוכל:

מה.

הבכיה הוא רעה מאד, שהאדם צריך לעבוד [את ה' דוקא] בשמחה. רק אם הבכיה היא מחמת שמחה [ורכיקות השי"ת] אז מובה היא

מאד:

ז. מו.

נובהתחלתו לעבוד ה' אל ירבה בדקדוקים יתירים בכל דבר שעושה, שזה כוונת היצר [הרע] לעשות לאדם מורא שמו אינו יוצא בדבר זה כדי להביא אותו לעצבות, ועצבות היא [מדה מגונה ו]מניעה גדולה לעבודת הבורא ית'.

ואפילו [אם] נכשל בעבירה [ח"ו] לא ירבה בעצבות [ויסתור הכנין שלו ויקל ויפקיר עצמו, הואיל ויצא חוץ לגדרו], שיבוטל העבודה, רק שיעצב על העבירה [ויבוש מהבורא ית', ויתחנן לו להעביר את רעתו], ויחזור לשמוח בהבורא ית' כיון שהוא מתחרט בחרטה גמורה וברעתו שלא ישוב לכסלתו בשום פעם.

ואפילו כשיודע כודאי שאינו יוצא בדבר אחד מחמת מניעות הרבה לא יהיה עצב, ויחשוב שהבורא ית' בוחן לבות וכליות, שהוא יודע שרצונו לעשות מן המובחר, רק שאינו יכול, ויחזק עצמו לשמוח בהבורא ית'.

מקבילות ומראה מקומות

מה.

לקו"י סי' ד. אוה"א קב, ב.

מו.

הנה"י. אוה"א צט, א. לק"א כו, ב.
בוהן לבות וכליות — תהלים ז, י.

ובכ"ש* עת לעשות ג
נדנוד עבירה

המצוה, ויאמר ליצר [הרע
ית', גם לא לכבודי אני עושה כ
הייתי עושה מצוה זו], רק אנ
ובזה יסתלק היצר [הרע].
יע

וכל מה שכתבתי הם כ

איתא הרבה עשו כו'
לעשות לעצמם

ולא יכוין בעבודתו רק

כשהוא רואה שעבוד
[באותיות דר"ע]

מ

עת לעשות גו' — תהלים קי

אר"ת סי' תקא (קטו, ד). הנה
הרבה עשו כו' — ברכות לה,

אר"ת סי' תקא (קטו, ד). הנה
דר"ע אות ד (ולא מגיס דעתו עג

(* [עיי' בהערות וציונים

צוואת הריב"ש

כא

ובמ"ש* עת לעשות לה' הפרו תורתך, שפעמים יש מצוה שיש בה קצת נדנוד עבירה, אל ישגיח על יצה"ר שרוצה לבטלו מלעשות המצוה, ויאמר ליצר [הרע] הלא אין כוונתי באותה המצוה [להכעיס להבורא ית', גם לא לכבודי אני עושה מצוה זו, ואם הייתי יודע שהבורא אינו רוצה שאעשה דבר לא הייתי עושה מצוה זו], רק אני רוצה לעשות נחת רוח להבורא ית' במצוה זו, ובוה יסתלק היצר [הרע] ממנו בעז"ה. אבל מ"מ צריך להבחין בשכלו אם יעשה המצוה הזאת אם לא.

ובל מה שכתבתי הם כללים גדולים ונחמדים מפז רב, כל דבר ודבר הוא כלל גדול:

מז.

איתא הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. הכוונה היא שהיו רוצים לעשות לעצמם סיגופים כדי שיבואו למדרגת רשב"י, ולכך לא עלתה בידם.

ולא יכוין בעבודתו רק לעשות נחת רוח לבורא ית' לבד, ולא שיבא למדרגה:

מח.

כשהוא רואה שעבודתו גדולה מחבירו לא יתגאה [ח"ו], כדאיתא [באותיות דר"ע] ואל יאמר [בלבו] אני גדול מחבירי:

מקבילות ומראה מקומות

עת לעשות גו' — תהלים קיט, קכו.

מז.

אר"ת סי' תקא (קטו, ד). הנה"י. אוה"א צט, ב. לק"א כח, א. הרבה עשו כו' — ברכות לה, ב.

מח.

אר"ת סי' תקא (קטו, ד). הנה"י. אוה"א צט, ב. לק"א כח, א. כדאיתא כו' — אותיות דר"ע אות ד (ולא מגיס דעתו על חברו ולא אומר בלבו אני גדול מפלוני ומפלוני).

שינויי נוסחאות

(* [עיי' בהערות וציונים].)